

<https://doi.org/10.36818/2071-4653-2025-3-2>

УДК 332.135:339.94

JEL R11, R23

Т. Я. Баранецький

аспірант відділу регіональної фінансової політики

ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього

НАН України», м. Львів

e-mail: bartaras@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-3349-2621>

ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ ІНСТРУМЕНТАРІЮ ТЕРИТОРІАЛЬНО ОРІЄНТОВАНОГО УПРАВЛІННЯ В ЄС ТА УКРАЇНІ

Досліджується досвід застосування інструментарію територіально орієнтованого управління в ЄС та Україні (до офіційного закріплення такого підходу як обов'язкового під час розроблення документів державної регіональної політики на всіх рівнях управління). Проаналізовано приклади запровадження спеціальних інструментів підтримки та стимулювання розвитку окремих категорій територій – гірських населених пунктів, малих монофункціональних міст, територій пріоритетного розвитку. Показано, що ці ініціативи, попри важливий методологічний внесок у становлення регіональної політики, не забезпечили сталих результатів через відсутність системності, фінансових гарантій та орієнтації на ендogenous потенціал розвитку. Виділено основні спільні причини їхньої неефективності та визначено, що вони залишаються актуальними в сучасних умовах, коли Україна одночасно стикається з викликами протидії збройній агресії російської федерації, необхідністю подолання її руйнівних наслідків і завданням адаптації політики розвитку до стандартів Європейського Союзу. Зроблено висновок про потребу подальшого вдосконалення інструментарію територіально орієнтованого управління, зміцнення його фінансово-правового підґрунтя та інтеграції з європейськими практиками для забезпечення сталого розвитку територій у післявоєнний період.

Ключові слова: територіально орієнтоване управління, регіональна політика, функціональні типи територій, інструменти розвитку, державна стратегія регіонального розвитку, Європейський Союз.

Baranetskyi T. Ya. EXPERIENCE OF APPLYING THE TERRITORY-ORIENTED GOVERNMENT TOOLS IN THE EU AND UKRAINE

The article explores the experience of applying the territory-oriented governance tools in the EU and Ukraine (during the period preceding the formal establishment of this approach as mandatory for the development of regional policy documents at all levels of governance). The study demonstrates that, despite Ukraine's large territory and high level of regional differentiation, regional policy was not prioritized until the mid-2000s. Early attempts to introduce the territory-oriented mechanisms were fragmented and focused on specific categories of territories, such as mountain settlements, small mono-functional towns, and priority development areas. These initiatives, although methodologically significant in defining criteria for territorial classification and offering differentiated tools of state support, failed to produce sustainable outcomes. The reasons included inconsistency with national strategic documents, absence of secured and guaranteed financing, and insufficient reliance on the endogenous potential of territories, while the criterion of "depressiveness" often encouraged passive expectations of state aid. The analysis highlights that Ukraine's regional policy trajectory reflects a gradual shift from sectoral and redistributive models to approaches aligned with the European Union's place-based paradigm. This transition gained momentum with the approval of the State Regional Development Strategy for 2021–2027, which for the first time introduced functional types of territories, and with the 2022 legislative amendments that made the territory-oriented approach obligatory. However, the legacy of past inefficiencies continues to be relevant, particularly in the context of Russia's full-scale military aggression, the destruction of economic and social infrastructure, and the simultaneous necessity of harmonizing Ukraine's policies with EU standards. The research contributes to the understanding of how the territory-oriented tools evolved in Ukraine, their limitations, and the conditions under which they could become effective in the future. It argues that sustainable recovery and European integration require strengthening the institutional and financial foundations of this approach, ensuring systemic coordination across governance levels, and mobilizing the endogenous potential of diverse territories. The findings suggest that Ukraine's post-war reconstruction and regional cohesion will largely depend on the capacity to adapt and fully implement the place-based approach in line with best European practices.

Keywords: territory-oriented governance, regional policy, functional types of territories, development tools, State Regional Development Strategy, European Union.

Формулювання проблеми. Досвід реалізації нової регіональної політики Європейського Союзу, спрямованої на подолання диспропорцій розвитку, забезпечення територіальної згуртованості та підвищення конкурентоспроможності регіонів, є надзвичайно цінним для України. З одного боку, держава стикається з безпрецедентним викликом –

необхідністю протидії збройній агресії російської федерації та подолання її руйнівних наслідків для національної економіки, інфраструктури й соціальної сфери. З другого боку, в умовах війни Україна здобула статус країни-кандидата та розпочала переговорний процес, що визначило нові пріоритети регіональної політики.

Упродовж останніх років здійснено низку заходів, спрямованих на гармонізацію регіональної політики України з підходами, що реалізуються в Європейському Союзі. Це проявляється в кількох надважливих напрямках:

- синхронізація планувальних циклів України та ЄС [1];
- створення Державного фонду регіонального розвитку (ДФРР) за зразком структурних фондів ЄС [2];
- запровадження підходів на основі підтримки та розвитку ендегенного потенціалу територій: на відміну від традиційної раніше для України практики перерозподілу ресурсів між більш і менш розвиненими регіонами в ЄС доведено ефективність стимулювання розвитку територій через мобілізацію їхнього внутрішнього потенціалу.

У Державній стратегії регіонального розвитку України на 2021-2027 роки [3] вперше виділено функціональні типи територій, а законодавчі зміни 2022 р. [1] визначили обов'язковість використання територіально орієнтованого підходу (тобто визначення функціональних типів територій) під час розроблення документів державної регіональної політики на державному, регіональному та місцевому рівнях. В основі цього підходу знаходиться визнання того, що регіони та території всередині країни стикаються з різними проблемами та потребують різних видів підтримки [4]. Водночас упродовж останніх десятиліть були спроби використання інструментарію територіально орієнтованого управління для вирішення локальних проблем окремих міст і регіонів. Отже, аналіз цього досвіду є важливим для продовження гармонізації регіональної політики України з підходами, що реалізуються в Європейському Союзі, та ефективного подолання руйнівних наслідків збройної агресії російської федерації.

Аналіз останніх досліджень. Теоретичне підґрунтя територіально орієнтованого (place-based) підходу сформовано на перетині нової економічної географії, теорій ендегенного зростання та регіональної конкурентоспроможності, а також концепцій багаторівневого врядування і смарт-спеціалізації. Цей підхід виходить із того, що території суттєво відрізняються за ресурсами, потенціалом та інституційною спроможністю, а отже, універсальна політика розвитку є неефективною. Натомість сталий розвиток забезпечується через мобілізацію власних ресурсів і людського капіталу, розвиток унікальних конкурентних переваг, а також партнерство між рівнями влади, бізнесом і громадянським суспільством.

Інформаційною основою цього дослідження стали праці вітчизняних і зарубіжних дослідників, а також прийняте в Україні нормативно-правове забезпечення [1-27]. Європейський досвід та українську практику управління різними типами територій у своїх працях досліджували Я. Жаліло [5], В. Куйбіда [6] В. Кравців [7], А. Ткачук [8], І. Сторонянська [9] та ін. Позитивно оцінюючи внесок авторів у цій сфері, зауважимо, що аналіз досвіду застосування територіально орієнтованого управління є важливим для

продовження гармонізації регіональної політики України з підходами, що реалізуються в ЄС, та ефективного подолання руйнівних наслідків збройної агресії проти України.

Метою статті є проаналізувати досвід використання територіально орієнтованих підходів та інструментів в ЄС і в Україні, виявити причини їхньої обмеженої результативності в попередні десятиліття та визначити можливості посилення застосування їх у сучасних умовах відновлення територій і гармонізації державної регіональної політики з європейськими практиками.

Основні результати дослідження. Термін «територіально орієнтоване управління» був запропонований Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) у 2001 р. [13], а пізніше перенесений у два важливі політичні документи загальноєвропейського рівня – Резолюцію Ради Європи про територіальне управління 2006 р. [14] та звіт «Територіальний стан та перспективи Європейського Союзу» 2007 р. [15]. З того часу широко використовується в офіційних документах ЄС та держав-членів.

Територіально орієнтований підхід став однією з провідних концепцій регіональної політики Європейського Союзу. Він офіційно закріплений у Політиці згуртованості після оприлюднення звіту Ф. Барки [10]. На відміну від універсальних моделей розвитку, що передбачають однакові рішення для всіх територій, place-based підхід виходить із того, що кожен регіон має власні ресурси, виклики та потенціал, і саме на цій основі мають формуватися пріоритети та інструменти підтримки.

Застосування підходу в ЄС здійснюється через низку інструментів. Серед них – Community-Led Local Development, що дає громадам змогу самостійно визначати пріоритети та управляти проектами розвитку на основі принципів LEADER; Integrated Territorial Investments, які забезпечують реалізацію інтегрованих стратегій розвитку для агломерацій чи транскордонних територій; Smart Specialisation Strategies (S3), що орієнтують регіони на розвиток унікальних конкурентних переваг замість копіювання чужих практик.

Принципи, що лежать в основі територіально орієнтованого підходу в ЄС, передбачають диференціацію (урахування місцевих умов і специфіки території), інтегрованість (поєднання секторних політик в єдиній територіальній рамці) та партнерство (багаторівневе врядування з участю Єврокомісії, національних урядів, регіонів, місцевих громад і громадянського суспільства). Завдяки цьому політика ЄС орієнтується не лише на фінансову підтримку, але й на стимулювання інновацій, формування локальної ідентичності та зміцнення інституційної спроможності територій.

Отже, place-based approach в ЄС став головним інструментом збалансованого розвитку, що дає змогу спрямовувати ресурси туди, де вони можуть дати найбільший ефект. Він сприяє не тільки зменшенню регіональних диспропорцій, а й підвищенню конкурентоспроможності, інноваційності та стійкості європейських регіонів.

Якщо територіально орієнтований підхід визначає загальну методологію управління розвитком, то концепція функціональних типів територій забезпечує

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

аналітичну основу для диференціації таких територій. Функціональні типи територій класифікують простір за його основними ролями та взаємозв'язками: міські агломерації, сільські території, гірські райони, припортові зони, прикордонні регіони тощо. Кожен із цих типів має власні виклики та потенціал, тому не може розвиватися за універсальною моделлю.

У такому контексті територіально орієнтований підхід є інструментом адаптації політики до специфіки функціональних територій. Наприклад, розвиток гірських районів потребує акценту на транспортній доступності та збереженні екосистем, тоді як для міських агломерацій головними є мобільність, інновації та якість публічних послуг.

Європейська практика демонструє тісний зв'язок цих двох концептів. Політика згуртованості ЄС базується на розмежуванні функціональних територій (functional urban areas, rural areas, cross-border regions), тоді як place-based methodology визначає, як саме з ними працювати – які інструменти застосовувати та які пріоритети розвитку ставити.

В ЄС виділення функціональних типів територій спирається на практику просторового планування та є важливим інструментом реалізації політики згуртування. Основною ідеєю є те, що різні території мають специфічні функції, виклики та потенціали, тому потребують диференційованої політики (табл. 1).

Таблиця 1

Типи функціональних територій в ЄС та їхні характеристики

Тип території	Характерні ознаки	Приклади в ЄС
Міські території (Urban areas, FUA)	Висока щільність населення, концентрація економічної активності, функціональні міські ареали (ядро + зона маятникової міграції)	Париж, Берлін, Варшава, Прага
Сільські території (Rural areas)	Низька щільність населення, аграрна економіка, часто залежні від міст; поділ на глибоко сільські та приміські (peri-urban)	Центральна Іспанія, східна Польща, південна Литва
Прикордонні території (Border areas)	Розташовані на межі двох чи більше держав; виклики – транскордонна мобільність, співпраця, доступ до послуг	Регіон Верхнього Рейну (Франція – Німеччина – Швейцарія), польсько-словацьке прикордоння
Острови та віддалені території (Islands, Outermost regions)	Географічна ізоляваність, висока залежність від транспорту й імпорту, обмежена диверсифікація економіки	Мальта, Кіпр, Канари, Мадейра, Реюньйон
Гірські території (Mountainous areas)	Складні умови рельєфу, обмеженість транспортної доступності, туризм і природні ресурси	Альпи, Карпати, Піреней
Малозаселені та віддалені території (Sparsely populated / Remote areas)	Дуже низька щільність населення, віддаленість від великих центрів, ризик депопуляції	Лапландія, північна Швеція та Фінляндія
Приморські території (Coastal areas)	Висока щільність населення, туризм, портова інфраструктура, залежність від морських ресурсів	Балтійське узбережжя, узбережжя Адріатики, Португалія

Джерело: складено на основі [14; 15].

Попри значні території та традиційно високий рівень економічної диференціації регіонів України, регіональна політика тут не була пріоритетною після здобуття незалежності в 1991 р. Лише у 2006 р. було вперше затверджено Державну стратегію регіонального розвитку [11], а перша редакція базового Закону України «Про засади державної регіональної політики» ухвалена у 2015 р. [2]. Але впродовж останніх десятиліть були спроби використання інструментів територіально орієнтованого управління для вирішення локальних проблем окремих міст і регіонів.

За цей період найбільш системні кроки були зроблені в розвитку інституційних засад і програмних інструментів підтримки гірських територій [10]. У лютому 1995 р. було ухвалено Закон України «Про статус гірських населених пунктів в Україні» [16], який визначав основні засади державної політики щодо розвитку гірських населених пунктів та гарантії соціального захисту громадян, які в них проживають, працюють або навчаються. До категорії гірських віднесено 715 населених пунктів, розташованих у Карпатському регіоні України – Закарпатській, Івано-Франківській, Львівській та Чернівецькій областях

[17]. Критеріями віднесення були чіткі фізико-географічні ознаки.

Для визначення пріоритетних напрямів розвитку гірських територій Українських Карпат, підвищення їхньої конкурентоспроможності, поліпшення якості життя та економічного благополуччя населення, що на них проживає, у 2019 р. урядом було підготовлено та схвалено Концепцію розвитку гірських територій Українських Карпат [18], реалізацію якої планувалося здійснити протягом 2019-2027 рр. шляхом розроблення та реалізації відповідних державних програм. У жовтні 2019 р. урядом схвалено Державну програму розвитку регіону Українських Карпат на 2020-2022 роки [19]. Однак через відсутність цільового фінансування (передусім з Держбюджету), а також кризові явища, спричинені спочатку пандемією COVID-19, а пізніше повномасштабною збройною агресією, положення згаданої програми не було реалізовано повною мірою. Також не було схвалено відповідну програму на наступний плановий період (до 2027 р.). Результати досліджень низки вітчизняних науковців [5; 7] свідчать: попри системні кроки в розвитку програмних інструментів, основні проблеми розвитку гірських територій не були подолані, а деякі навіть поглибилися.

Структурні зміни та кризові явища в економічній та соціальній сферах 1990-х рр. суттєво загострили проблеми розвитку територій, економічні структури яких спеціалізувалися на одному-двох видах економічної діяльності. Наслідком цього стали державні програмні документи, які мали б сприяти подоланню проблемності та депресивності їхнього функціонування. Тоді об'єктом державної політики були визначені малі монофункціональні міста. Постановою Кабінету Міністрів України «Про Основні напрями забезпечення комплексного розвитку малих монофункціональних міст» [20] визначалося, що мале монофункціональне місто – це місто, спеціалізацію праці економічно активного населення в якому визначають підприємства здебільшого однієї-двох профільних галузей економіки, що формують дохідну частину бюджету міста, забезпечують функціонування соціальної інфраструктури та інших об'єктів життєзабезпечення населення. У 2000 р. малими монофункціональними містами вважалися 122 із 345 малих міст України (населення до 50 тис осіб).

Критеріями віднесення малих міст до монофункціональних було визначено питому вагу зайнятого населення (без фіксованого показника) і однієї зі сфер економічної діяльності. Усього визначено 10 видів економічної спеціалізації малих монофункціональних міст за функціональною або структурно-діяльнісною ознакою [20]. Попри важливий методологічний здобуток, щодо обґрунтування критерію виділення монофункціональності міста та встановлення напрямів розвитку для міст різної економічної спеціалізації документ не враховував демографічні відмінності міст, а також не передбачав закріплених джерел фінансування, що не дало змоги ефективно реалізувати його положення [9].

Іншим способом подолання кризових явищ 1990-х рр. була спроба визначення та запровадження механізмів державної підтримки територій, які мають ознаки ядер економічного розвитку і можуть стати центрами економічного зростання. Протягом 2000-2005 рр. територіями пріоритетного розвитку (ТПР) були визнані 72 адміністративно-територіальні одиниці в Донецькій, Луганській, Закарпатській, Сумській, Житомирській, Чернігівській, Волинській областях, АР Крим і м. Харкові, для яких протягом відповідного часу встановлювався спеціальний правовий режим і визначалися пріоритетні види економічної діяльності, розвиток яких сприяв би позитивній динаміці їх [10, с. 16-17]. Запроваджені ТПР відіграли певну позитивну роль у покращенні соціально-економічної ситуації на регіональному рівні. До 2005 р. більшість ТПР розвивалися динамічно, а найбільш вагомих результатів досягли суб'єкти господарювання ТПР в Донецькій області. Але ТПР як економічний інструментарій було застосовано без його врахування в Державній стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року, що не дало змоги системно вирішити проблему формування точок економічного зростання в регіонах України [21].

Протягом 2004-2015 рр. у фокусі державної політики була проблематика розвитку малих міст. Закон України «Про затвердження Загальнодержавної

програми розвитку малих міст» [22] (далі – Програма) визначав пріоритети розвитку малих міст до 2010 р. Об'єктом Програми були 350 міст України із чисельністю населення до 50 тис осіб, в яких на 01.01.2003 р. проживало майже 13% населення України. Важливим методологічним здобутком Програми була типологізація малих міст за кількома ознаками, зокрема часткою населення, зайнятого в різних сферах економічної діяльності, та характером динаміки соціально-економічного розвитку, а також визначення диференційованих інструментів державного стимулювання для малих міст різного типу. У Програмі було визначено пріоритети цільового фінансування та пільг на основі стану соціально-економічного розвитку або депресивності як його ознаки. Такий підхід не сприяв реалізації ендегенного потенціалу малих міст, а часто стимулював «штучну депресивність» у сподіванні на державні дотації. Іншими недоліками Програми, на думку вітчизняних учених, були загальнодержавний характер більшості заходів і хронічне недофінансування їх [23].

Державна цільова програма підтримки соціально-економічного розвитку малих міст на 2011-2015 роки [24] (далі – ДЦП) значною мірою дублювала заходи Програми. На думку експертів [25], під час розроблення концепції ДЦП не було проведено належного аналізу результатів реалізації Програми та враховано міжнародного досвіду системного підходу до питань розвитку міст, а також не узгоджено положення ДЦП з Державною стратегією регіонального розвитку на період до 2015 року [11] та відповідними регіональними стратегіями розвитку. ДЦП передбачала надання державної фінансової підтримки малим містам у формі субвенції з Держбюджету на умовах співфінансування в обсязі не менш як 10% з бюджетів малих міст. Однак неточність критеріїв визначення депресивності міст, використання нечітких характеристик «значно нижче» та «значно вище» призводило до корупційної складової використання державної підтримки та формування можливостей до маніпулювання фактами для віднесення міст до категорій депресивних [10, с. 34].

Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року [26], зосереджувалася на запобіганні зростанню диспропорцій, що гальмують розвиток регіонів, шляхом виконання завдань, спрямованих на узгодження політики стимулювання розвитку «точок зростання» та підтримки економічно менш розвинутих і депресивних територій [10, с. 35]. Водночас через домінування галузевого підходу, який не враховував особливості різних територій, державна підтримка спрямовувалася переважно на капітальне будівництво об'єктів державної та комунальної власності, що фактично обмежувало можливості стимулювання ендегенного розвитку регіонів [6; 27].

В Україні ідеї територіально орієнтованого управління та функціональних типів територій почали інтегруватися в державну регіональну політику відносно недавно. Уперше їх було офіційно закріплено під час розроблення Державної стратегії регіонального розвитку на період 2021-2027 року (далі – ДСРР-2027), що готувалася у 2019-2020 рр. Під час її підготовки

Україна вперше застосувала рекомендований ЄС підхід, який передбачає розмежування простору на функціональні типи територій та формування для них диференційованих пріоритетів і політик. Це стало важливим кроком до наближення української регіональної політики до європейських практик, заснованих на place-based methodology.

Слід зазначити, що в першому варіанті ДСРР-2027 [12] було визначено такі функціональні типи територій:

- агломерації;
- великі міста;
- середні міста;
- малі міста;
- монофункціональні міста;
- сільські території в несприятливих умовах;
- гірські території Українських Карпат;
- макрорегіон «Азов-Чорне море»;
- зони впливу міжнародних транспортних коридорів;
- прикордонні регіони;
- прикордонні території в несприятливих умовах;
- тимчасово окуповані території України;
- природоохоронні території та об'єкти.

Хоча типи функціональних типів територій були визначені і навіть ДСРР-2027 містила картосхеми з виділенням таких територій, методика критеріїв ідентифікації та критерії проблемності не були детально прописані [9]. Це підтверджує, що обґрунтування типів територій у ДСРР мало слабкі місця. Варто наголосити, що навіть після ухвалення ДСРР-2027 в Україні на державному рівні не здійснювалося спроб запровадження спеціальної підтримки виокремлених типів територій.

Також зазначимо, що внесенням змін до Закону України «Про засади державної регіональної політики України» у 2022 р. було визначено функціональні типи територій через застосування безпекового підходу (ст. 11-2): території відновлення, регіональні полюси зростання, території з особливими умовами для розвитку, території сталого розвитку. Такий підхід є певною мірою обґрунтованим для країни в умовах війни, але не відповідає європейським принципам територіально орієнтованого управління.

Висновки. Застосування інструментарію територіально орієнтованого управління в попередні десятиліття відбувалося фрагментарно (з огляду на внутрішні економічні та соціальні виклики) та стосувалося лише окремих типів територій (малі міста, гірські території, території пріоритетного розвитку). Незважаючи на важливий методологічний внесок щодо встановлення критеріїв віднесення до різних типів територій, визначення диференційованих інструментів державного стимулювання, ці спроби не були системними та не забезпечили досягнення сталих результатів. Причинами цього були:

- неузгодженість заходів стимулювання розвитку окремих територій зі стратегічними державними документами (зокрема державною стратегією регіонального розвитку на відповідний період);

- відсутність закріплених і гарантованих джерел фінансування протягом планованого терміну виконання відповідних заходів;
- неврахування та невикористання ендегенного потенціалу кожної конкретної території, а застосування депресивності як ознаки для отримання цільового фінансування та пільг, що не стимулювало активізацію внутрішніх ресурсів розвитку, а часто заохочувало підтримувати «штучну депресивність» у сподіванні на державні дотації.

Законодавчі зміни 2022 р. визначили обов'язковість використання територіально орієнтованого підходу під час розроблення документів державної регіональної політики на державному, регіональному та місцевому рівнях, але причини неефективності застосування його інструментарію в попередні роки залишаються актуальними, що зумовлює потребу в подальших дослідженнях.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій: Закон України від 09.07.2022 р. № 2389-IX. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2389-20#Text>
2. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 05.02.2015 р. № 156-VIII. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/156-19>
3. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки: постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 р. № 695. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/695-2020-%D0%BF>
4. Кравців В. С., Сторонянська І. З. Регіональна політика vs просторові зрушення економіки України: пошук відповідей на актуальні питання. *Вісник НАН України*. 2025. № 3. С. 29-38. DOI: <https://doi.org/10.15407/vism2025.03.029> Regional policy vs spatial shifts in Ukraine's economy: searching for answers to current issues
5. Жаліло Я. А., Бахур Н. В., Головка А. А. та ін. *Територіально-орієнтовані механізми стимулювання інвестицій у повоєнному відновленні України*: аналіт. доп) наук. ред. Я. А. Жаліло. Київ: НІСД, 2023. 78 с. DOI: <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2023.09>
6. Куйбіда В. С. Формування та реалізація нової регіональної політики в Україні. *Ефективність державного управління*: зб. наук. пр. 2017. Вип. 1(50). С. 13-20.
7. Кравців В. С., Жук П. В., Колодійчук І. А. та ін. *Наукові основи формування та шляхи реалізації гірської політики в Україні* / наук. ред. В. С. Кравців. Львів: ІРД НАН України, 2018. 121 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»).
8. Ткачук А. Функціональні типи територій: що це таке, для чого і як вони вплинуть на повоєнний розвиток? *ZN.ua*: сайт. 13.09.2023. URL: <https://zn.ua/ukr/UKRAINE/funktsionalni-tipi-teritorij->

shcho-tse-take-dlja-choho-i-jak-voni-vplinut-na-povojennij-rozvitok.html

9. *Функціональні типи територій як об'єкт державної регіональної політики: методичні підходи до ідентифікації*: наук. аналіт. доп) наук. ред. І. З. Сторонянська. Львів: ІРД НАН України, 2020. 150 с.

10. Barca F. *An Agenda for a Reformed Cohesion Policy*. 2010. URL: https://www.cpmr.org/pub/agenda/1325_barca-an_agenda_for_a_reformed_cohesion_policy_cpm_gijon_15-16_02_2010.pdf

11. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2015 року. Схвалена постановою Кабінету Міністрів України від 21.07.2006 р. № 1001. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1001-2006-%D0%BF>

12. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки: постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 р. № 695. *Zakononline*: сайт. URL: https://zakononline.ua/documents/show/487439_656852?utm_source=chatgpt.com

13. *OECD Territorial Outlook*. Paris: OECD Publishing, 2001. 292 p. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2001/05/oecd-territorial-outlook_g1ghg2e5/9789264189911-en.pdf

14. *Guiding Principles for Sustainable Spatial Development of the European Continent*. Strasbourg, 2006. URL: <https://rm.coe.int/1680700173>

15. Agenda of the European Union: Towards a More Competitive and Sustainable Europe of Diverse Regions. Adopted on 2007, May 25. *Territorial Agenda*: Website. URL: https://territorialagenda.eu/wp-content/uploads/Territorial_Tgenda_EU_2007.pdf

16. Про статус гірських населених пунктів в Україні: Закон України від 15.02.1995 р. № 56/95-ВР. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/56/95-вр>

17. Про перелік населених пунктів, яким надається статус гірських: постанова Кабінету Міністрів України від 11.08.1995 р. № 647. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/647-95-%D0%BF>

18. Про схвалення Концепції розвитку гірських територій українських Карпат: розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.04.2019 р. № 232-р. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/232-2019-р>

19. Про затвердження Державної програми розвитку регіону українських Карпат на 2020-2022 роки: постанова Кабінету Міністрів України від 20.10.2019 р. № 880. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/880-2019-п>

20. Про Основні напрями забезпечення комплексного розвитку малих монофункціональних міст: постанова Кабінету Міністрів України від 17.03.2000 р. № 521. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/521-2000-п>

21. *Території пріоритетного розвитку в Україні: проблеми та перспективи*: аналіт. записка. К.: Національний інститут

стратегічних досліджень, 2011. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/regionalniy-rozvitok/teritorii-prioritetnogo-rozvitku-v-ukraini-problemi-ta>

22. Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку малих міст: Закон України від 04.03.2004 р. № 1580-IV. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1580-15>

23. Бугай С. М., Мельничук В. І., Слівак А. Є. Державна підтримка розвитку малих міст: проблеми та шляхи вдосконалення. *Науково-технічна інформація*. 2009. № 3. С. 10-13

24. Про затвердження Державної цільової програми підтримки соціально-економічного розвитку малих міст на 2011-2015 роки: постанова Кабінету Міністрів України від 29.11.2010 р. № 1090. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1090-2010-%D0%BF#Text>

25. Концепція підтримки соціально-економічного розвитку малих міст на період до 2015 року. *Інститут громадянського суспільства*: сайт. 07.09.2010. URL: <https://www.csi.org.ua/activity/zvit-pro-provedennya-analizu-kontseptsi>

26. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року: постанова Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 р. № 385. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>

27. Ткачук А. Україну «поділять» на зони!? Та ну! *ZN.ua*: сайт. 06.04.2021. URL: <https://zn.ua/ukr/internal/ukrajinu-podiljat-na-zoni-ta-nu.html>

References

1. Pro vnesennya zmin do deyakykh zakonodavchykh aktiv Ukrayiny shchodo zasad derzhavnoyi rehional'noyi polityky ta polityky vidnovlennya rehioniv i terytoriy [On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Regarding the Principles of State Regional Policy and the Policy of Reconstruction of Regions and Territories] (2022). Law of Ukraine, adopted on 2022, Jul 09, 2389-IX. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2389-20#Text> [in Ukrainian].

2. Pro zasady derzhavnoyi rehional'noyi polityky [On the principles of state regional policy] (2015). Law of Ukraine, adopted on 05.02.2015 № 156-VIII. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/go/156-19> [in Ukrainian].

3. Pro zatverdzhennya Derzhavnoyi stratehiyi rehional'noho rozvytku na 2021-2027 roky [On approval of the State Strategy for Regional Development for 2021-2027] (2020). Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine, adopted on 2020, Aug 05, 695. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/go/695-2020-p> [in Ukrainian].

4. Kravtsiv, V. S., & Storonyanska, I. Z. (2025). Rehional'na polityka vs prostorovi zrushennya ekonomiky Ukrayiny: poshuk vidpovidey na aktual'ni

- pytannya. *Visnyk NAN Ukrainy – Bulletin of the National Academy of Sciences of Ukraine*, 3, 29-38. DOI: <https://doi.org/10.15407/visn2025.03.029> [in Ukrainian].
5. Zhalilo, Ya. A. (Ed.), Bakhur, N. V., & Holovka, A. A., et al. (2023). *Terytorial'no-oriyentovani mekhanizmy stymulyuvannya investytsiy u povoyennomu vidnovlenni Ukrainy [Territorially oriented mechanisms for stimulating investments in the post-war reconstruction of Ukraine]*: Analytical report. Kyiv: NISS. DOI: <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2023.09> [in Ukrainian].
6. Kuybida, V. S. (2017). Formuvannya ta realizatsiya novoyi rehional'noyi polityky v Ukraini [Formation and realization of a new regional policy in Ukraine]. In *Efektivnist' derzhavnoho upravlinnya [Efficiency of public administration]*: Vol. 1(50) (pp. 13-20). [in Ukrainian].
7. Kravtsiv, V. S. (Ed.), Zhuk, P. V., & Kolodychuk, I. A., et al. (2018). *Naukovi osnovy formuvannya ta shlyakhy realizatsiyi hirs'koyi polityky v Ukraini [Scientific foundations of the formation and ways of implementing mountain policy in Ukraine]*. Lviv: Dolishniy Institute of Regional Research of NAS of Ukraine. [in Ukrainian].
8. Tkachuk, A. (2023, Sep 13). Funktsional'ni typy terytoriy: shcho tse take, dlya choho i yak vony vplynu't na povoyenny rozvytok? [Functional types of territories: what are they, why are they needed, and how will they affect post-war development?]. *ZN.ua*: Website. Retrieved from <https://zn.ua/ukr/UKRAINE/funktsionalni-tipi-teritorij-shcho-tse-take-dlja-choho-i-jak-voni-vplinit-na-povoyennij-rozvytok.html> [in Ukrainian].
9. Storonyanska, I. Z. (Ed.) (2020). *Funktsional'ni typy terytoriy yak ob'ekt derzhavnoyi rehional'noyi polityky: Metodichni pidkhody do identyfikatsiyi [Functional types of territories as an object of state regional policy: methodological approaches to identification]*: Scientific and analytical report. Lviv: Dolishniy Institute of Regional Research of NAS of Ukraine. [in Ukrainian].
10. Barca, F. (2010). *An Agenda for a Reformed Cohesion Policy*. Retrieved from https://www.cpmr.org/pub/agenda/1325_barca-an_agenda_for_a_reformed_cohesion_policy_crpm_gijon_15-16_02_2010.pdf
11. Derzhavna stratehiya rehional'noho rozvytku na period do 2015 roku [State Strategy for Regional Development for the Period Until 2015] (2006). Approved by Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 2006, Jul 21, 1001. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1001-2006-p> [in Ukrainian].
12. Pro zatverdzhennya Derzhavnoyi stratehiyi rehional'noho rozvytku na 2021-2027 roky [On approval of the State Strategy for Regional Development for 2021-2027] (2020). Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine, adopted on 2020, Aug 05, 695. *Zakononline*: Website. Retrieved from https://zakononline.ua/documents/show/487439__656852 [in Ukrainian].
13. *OECD Territorial Outlook* (2001). Paris: OECD Publishing. Retrieved from https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2001/05/oecd-territorial-outlook_g1ghg2e5/9789264189911-en.pdf
14. *Guiding Principles for Sustainable Spatial Development of the European Continent* (2006). Strasbourg. Retrieved from <https://rm.coe.int/1680700173>
15. Agenda of the European Union: Towards a More Competitive and Sustainable Europe of Diverse Regions (2007). Adopted on 2007, May 25. *Territorial Agenda*: Website. Retrieved from https://territorialagenda.eu/wp-content/uploads/Territorial_Tgenda_EU_2007.pdf
16. Pro status hirs'kykh naselenykh punktiv v Ukraini [On the status of mountain settlements in Ukraine] (1995). Law of Ukraine, adopted on 1995, Feb 15, 56/95-VR. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/go/56/95-vr> [in Ukrainian].
17. Pro perelik naselenykh punktiv, yakym nadayet'sya status hirs'kykh [On the list of settlements granted the status of mountain settlements] (1995). Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine, adopted on 1995, Aug 11, 647. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/647-95-p> [in Ukrainian].
18. Pro skhvalennya Kontseptsii rozvytku hirs'kykh terytoriy ukayins'kykh Karpat [On the approval of the Concept for the Development of Mountain Areas of the Ukrainian Carpathians] (2019). Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine, adopted on 2019, Apr 03, 232-r. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/go/232-2019-r> [in Ukrainian].
19. Pro zatverdzhennya Derzhavnoyi prohramy rozvytku rehionu ukayins'kykh Karpat na 2020-2022 roky [On approval of the State Program for the Development of the Ukrainian Carpathians Region for 2020-2022] (2019). Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine, adopted on 2019, Oct 20, 880. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/go/880-2019-p> [in Ukrainian].
20. Pro osnovni napryamy zabezpechennya kompleksnoho rozvytku malykh monofunktsional'nykh mist [About the main directions of ensuring the comprehensive development of small monofunctional cities] (2000). Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine, adopted on 2000, Mar 17, 521. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/go/521-2000-p> [in Ukrainian].
21. *Terytoriyi priorytetnoho rozvytku v Ukraini: problemy ta perspektyvy [Territories of priority development in Ukraine: problems and prospects]*: Analytical note (2011). Kyiv: National Institute for Strategic Studies. Retrieved from <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/regionalniy-rozvitok/teritorii-prioritetnogo-rozvitku-v-ukraini-problemi-ta> [in Ukrainian].
22. Pro zatverdzhennya Zahal'noderzhavnoyi prohramy rozvytku malykh mist [On approval of the National Program for the Development of Small Towns] (2004). Law of Ukraine, adopted on 2004. Mar 04, 1580-IV. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved

from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1580-15> [in Ukrainian].

23. Buhay, S. M., Melnychuk, V. I., & Slivak, A. Ye. (2009). Derzhavna pidtrymka rozvytku malykh mist: problemy ta shlyakhy vdoshkonalennya [State support for the development of small towns: problems and ways of improvement]. *Naukovo-tekhnichna informatsiya – Scientific and technical information*, 3, 10-13. [in Ukrainian].

24. Pro zatverdzhennya Derzhavnoyi tsil'ovoyi prohramy pidtrymky sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku malykh mist na 2011-2015 roky [On approval of the State Target Program for Support of Socio-Economic Development of Small Towns for 2011-2015] (2010). Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine, adopted on 2010, Nov 29, 1090. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1180-2010-p> [in Ukrainian].

25. Kontseptsiya pidtrymky sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku malykh mist na period do

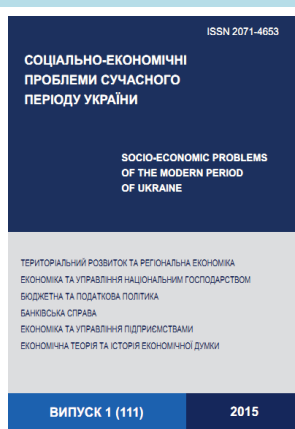
2015 roku [Concept of support for the socio-economic development of small towns for the period until 2015] (2010, Sep 7). *Institute of Civil Society*: Website. Retrieved from <https://www.csi.org.ua/activity/zvit-pro-provedennya-analizu-kontseptsi> [in Ukrainian].

26. Pro zatverdzhennya Derzhavnoyi stratehiyi rehional'noho rozvytku na period do 2020 roku [On approval of the State Strategy for Regional Development for the period until 2020] (2014). Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine, adopted on 2014, Aug 06, 385. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-p> [in Ukrainian].

27. Tkachuk, A. (2021, Apr 6). Ukrayinu «podilyat'» na zony!? Ta nu! [Will Ukraine be «divided» into zones? Oh well!] *ZN.ua*: Website. Retrieved from <https://zn.ua/ukr/internal/ukrajinu-podiljat-na-zoni-ta-nu.html> [in Ukrainian].

Надійшло 21.09.2025 р.

Proceedings of the "SOCIO-ECONOMIC PROBLEMS OF THE MODERN PERIOD OF UKRAINE"

Proceedings of the "Socio-economic problems of the modern period of Ukraine" is a specialized scientific-practical edition based National Academy of Sciences of Ukraine and the Institute for regional studies of NAS of Ukraine.

The book highlights the results of studies of institutional and socio-economic problems of development of Ukraine at the macro, meso and micro levels, encouraging to published authors who carry out research work in various sectors of the economy.

The book "Socio-economic problems of the modern period of Ukraine" is included in the List of scientific professional publications of Ukraine in the field of economic sciences (Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated by 11.07.2016 №820).

The journal is included in the international scientometric database Index Copernicus, Poland - with 2014.

Site collection: www.zbirnyk.ird.gov.ua